

Muzaffar SUVONKULOV,
Guliston davlat universiteti tayanch doktoranti
Email: mirzoulugbeksoniy@mail.ru,

GulDPI dotsenti, PhD U.Mirzaliyev taqrizi asosida

SETTLEMENT AND ETHNIC COMPOSITION OF THE POPULATION IN THE JIZZAKH OASIS AT THE END OF THE 19TH CENTURY AND THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

Annotation

The article highlights the Jizzakh oasis, its unparalleled role in the history of our people, the ethnic composition of its population, and its location in relation to the political, social, and economic processes that took place at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century. This analysis is based on scientific hypotheses, archival documents, data collected by Russian military ethnographers, and facts provided in the population census books. The collected sources and archival documents were analyzed, revealing discrepancies, estimated figures, and incomplete data on the population of the oasis. All the sources were examined, and scientific solutions and conclusions were provided.

Key words: Jizzakh, Uzbek, Tajik, Russian, yuz, kirk, Turk, Kyrgyz-Kaysak.

РАЗМЕЩЕНИЕ И ЭТНИЧЕСКИЙ СОСТАВ НАСЕЛЕНИЯ В ДЖИЗАКСКОМ ОАЗИСЕ КОНЕЦ XIX - НАЧАЛО XX ВЕКА

Аннотация

Статья освещает Джизакскую оазис, её уникальную роль в истории нашего народа, этнический состав её населения и расположение в контексте политических, социальных и экономических процессов, происходивших в конце XIX - начале XX века. Этот анализ основан на научных гипотезах, архивных документах, данных, собранных русскими военными этнографами, и фактах, приведённых в книгах учёта населения. При анализе собранных источников и архивных документов были выявлены расхождения, оценочные данные и неполные сведения о населении оазиса. Все источники были проанализированы, и предложены научные решения и выводы.

Ключевые слова: Джизак, узбек, таджик, русский, юз, кырк, тюрк, киргиз-кайсак.

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHJARIDA JIZZAX VOHASIDA AHOLINING YERLASHISHI VA ETNIK TARKIBI

Annotatsiya

Maqolada Jizzax vohasi, uning xalqimiz tarixida tutgan beqiyos o'rni, aholisining etnik tarkibi va yerlashuvi XIX asr oxiri – XX asr boshlarida yuz bergan siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlar bilan bog'liqlikda kechganligi haqida ilmiy farazlar arxiv hujjatlari, rus harbiy-etnograflari to'plagan ma'lumotlar orqali hamda aholini ro'yxatga olish kitoblarida berilgan faktlar yordamida yoritilgan. To'plangan manbalar va arxiv hujjatlarini tahlil qilinganda ulardagi tafovutlar, tahminiy raqamlar va voha aholisi haqida to'liq berilmaganligi aniqlandi. Barcha manbalar tahlil qilinib ilmiy yechim va xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: Jizzax, o'zbek, tojik, rus, yuz, qirq, turk, qirg'iz-qaysaq.

Kirish. O'zbekiston hududi geografik jihatdan tog'li, vodiy-vohali, daryoli, cho'lli va dengizli yerlarni o'zida mujassamlashtirgan takrorlanmas, jannatmakon diyori hisoblanadi. Shu sababdan ham yurtimizda eng qadimgi davrlardan buyon insoniyat istiqomat qilib kelmoqda. Hozirgi kunda mamlakatimiz 12 viloyat va bitta muxtor jumhuriyatlardan tashkil topgan bo'lsa, ular ichida faqat Jizzax viloyati tom ma'noda yurtimizni ham geografik ham aholining etnik tarkibi jihatidan takrorlay oladigan yagona hudud hisoblanadi. E'tibor berib qarasa, Jizzax vohasi mamlakatimizni geografik jihatdan aynan takrorlaydi: tog' – Turkiston tog' tizmalari, vodiy-voha – Zarafshon va Jizzax vohalari, daryo – Sangzor daryosi, cho'l – Mirzacho'l (Галодный стен) va dengiz sifatida – Haydar-Amasoy ko'lini o'zida mujassamlashtirgan. Bunday geografik o'xshashlikni boshqa viloyatlarimizda deyarli kuzatmaymiz.

Aholining etnik tarkibi jihatidan ham shu holatni kuzatamiz. Ma'lumki mamlakatimiz aholisi tarkibiy jihatdan uch yurik turk qavmlari - o'g'uz, qarluq va qipchoq lahjalarida so'zlashuvchi aholilardan tashkil topgan bo'lib, bu jihat boshqa qardosh turkiy davlatlarda kuzatilmaydi. Deylik, Turkiya turklari, Ozorbayjon turklari o'g'uz va qipchoqlardan, Turkmaiston turklari o'g'uzlardan, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tatariston, Boshqirdiston turklari qipchoqlardan, Uyg'ur-Shinjon turklari qarluqlardan tashkil topgan. Faqat mamlakatimiz aholisi etnik jihatdan juda ham boy va rang-barang hisoblanadi. Ushbu o'xshashlik ham faqat Jizzax vohasi aholisi etnik tarkibida kuzatiladigan ajoyib jihat. Jizzax vohasi aholisi mana shu uch

yirik turk qavmlarini o'zida mujassamlashtirganligi bilan mamlakatimizni etnik jihatdan takrorlaydi. Shu sababdan Jizzax vohasini mamlakatimizning boy madaniyat o'chog'i deyaishimiz mumkin.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Tadqiq etayotgan davrimizda voha etnik jihatdan o'ziga xos murakkab jarayonlarni boshdan kechirayotgan edi. Rossiya imperiyasi bosqini, sho'rolar olib borgan jamoalashtirish siyosati voha aholisining to'liq o'troqlashish jarayonini yakunladi.

Bu davrda vohada qaysi o'zbek urug'lari, qardosh turkiy xalqlar va boshqa tilli xalqlar yashaganligini mahalliy olimlar, Buxoro amirligi qushbegisi arxiv hujjatlari, rus va ingliz harbiy-josuslari kundaliklari va O'zbekiston Milliy arxivi hujjatlari orqali o'rganamiz. Rossiya imperiyasi bosqini davrida, Sobiq Ittifoq davrida ham ko'plab rus tadqiqotchilari, shuningdek, o'zimizni mahalliy olimlarimizni tadqiqotlarida ham ko'plab ishlar qilindi va ilmiy asarlar yaratildi.

Tadqiqot metodologiyasi. Yuqorida ta'kidlaganimizdek voha aholisi til jihatdan 3 guruhga bo'linadi:

1. O'g'uz lahjasida so'zlashuvchi turkman-juzlari;
2. Qarluq lahjasida so'zlashuvchi turk guruhi – barloslar va kaltatoylar;
3. Qipchoq lahjasida so'zlashuvchi ko'chmanchi o'zbek urug'lari.

Turkman-juzlari hozirgi Forish, Zomin tumanlarida istiqomat qilgan. Turk guruhi – barloslar va kaltatoylar Zomin, Baxmal, Yangiobod, Sharof Rashidov, Forish tumanlarida

yashagan. O'zbek urug'lari esa butun voha bo'ylab keng tarqalgan bo'lib, ular ichida ko'p sonli yuz va qirq urug'lari

hisoblangan[1].

Rossiya imperiyasi tomonidan voha bosib olingach Jizzax uyezdi tashkil etildi va uyezd 20 ta volostga bo'lindi [2]:

1. Otaqo'rg'on.	6. Ko'ktepa.	11. Savruq.	16. Pistalitog'.
2. Bog'don.	7. Qo'rg'ontepa.	12. Sentob.	17. Xatchamukur.
3. Zomin.	8. Naqrut.	13. O'zbek.	18. Chordara.
4. Qoratosh.	9. Rabot.	14. O'smat-qatortol.	19. Yom.
5. Qizilqum.	10. Sangzor.	15. Forish.	20. Yangiqo'rg'on.

Ushbu volostlar o'z navbatida qishloq va ovullarga bo'lingan. Ko'plab qishloq nomlari etnonim – urug' nomlari bilan atalgan.

Tahlil va natijalar. Jizzax uyezdining 6 volostida ko'chmanchi aholi, 14 volostida o'troq aholi yashaganligi arxiv hujjatlarida qayd etilgan. Ko'chmanchi aholi yashovchi volostlar 17 ovulga, o'troq aholi yashovchi volostlar 82 ta qishloqqa bo'lingan[2]. Ko'chmanchi aholining 85 foizi to'liq ko'chmanchi turmush tarsi bo'yicha istiqomat qilgan. Ularni ko'chib yurish yerlari hususiyatiga ko'ra - qishda yashash uchun "qishlov", bahorda - "ko'klov", yozda - "yaylov", kuzda - "kuzlov" deb nomlangan[2].

O'zbekiston FA Tarix instituti katta ilmiy xodimi A.Bozorboyev Jizzax uyezdi aholisi haqidagi maqolasida voha aholisining soni haqida ko'plab manba va arxiv hujjatlarini qiyoslash asosida tahliliy fikrlar bildirgan[3]. Voha aholisini soni haqida etnografik tadqiqot olib borgan rus harbiylari, josus-tadqiqotchilari, elshunos olimlari turli xil yoki bir-biridan ko'chirgan ma'lumotlari orqali turlicha ma'lumotlar qoldirgan. O'zbekiston Milliy Arxivida saqlanayotgan I-21 jamg'arma, 1-ro'yxat, 300 [6], 301 [7], 303 [8], 304 [9], 306-yig'majildlarda [10] Jizzax uyezdining Sintob, Pistalitog', Ko'ktepa, Bog'don, Chordara volostlari aholisi uy xo'jaliklari soni va uy sohiblarining ism-shariflari ro'yxati tuzilgan. Bu hujjatlar aholining umumiy soni haqida to'liq ma'lumot bera olmaydi. I-1 jamg'arma, 16-ro'yxat, 564-yig'majildida esa 1872-1875 yillarda Jizzax Sirdaryo viloyati, Xo'jand uyezdidagi tuman bo'lganligi va Jizzax shahri hamda Bog'don, Garasha, Yangiqo'rg'on, Rabot, Sangzor, Sintob va Zomin oqsqolliklariga bo'lganligi qayd etilgan. Aholisini tarkibi qirg'izlar va sartlardan iborat deb ko'rsatilgan. Aholining umumiy soni: Jizzax shahri va atrofidagi qishloqlar bilan 7990, Bog'donda 6434, Garashada 6501, Yangiqo'rg'on 4985, Rabotda 5046, Sangzorda 2031, Sintobda 4674, Zominda 7010 ta deb qayd etilgan[11]. Shuningdek, aholini ro'yxatga olish kitoblari ham turlicha ma'lumotlar berilgan. Biz quyida aholining soni haqida qisqacha to'xtalib o'tmoqchimiz. Jizzax uyezdi aholisini umumiy soni 103297 nafarni tashkil etgan va shulardan: o'zbeklar – 89520, tojiklar – 832, qizg'iz-qaysoqlar – 11438, ruslar – 1343, forslar – 33, armanlar – 42, boshqa xalqlar 89 nafarni tashkil etgan[2].

Jizzax vohasi aholisining etnik tarkibi haqida yaratilgan ilk statistik ma'lumot Turkiston general-gubernatorligining maxsus topshiriqlar bo'yicha amaldori M.Virskiy tomonidan tayyorlangan. M.Virskiy 1893-1912 yillar davomida Samarqand viloyati haqida yillik statistik ma'lumotlarni yuritib borgan. O'z ma'lumotlarida aholining soni, etnik tarkibi, erkaklar va ayollarni soni haqida ma'lumotlar berib o'tgan[4]. Ushbu yo'nalishdagi yana bir manba I.Zarubin ma'lumotlari hisoblanadi[5]. I.Zarubin aholini ro'yxatga olish kitobi ma'lumotlaridan foydalangan. Yuqoridagi manbalarda aholi soni har bir xo'jalikda bir xilda 5 kishi yashaydi, deb taxminan ko'rsatilgan. Ayollar soni o'rtacha 2 kishidan hisoblangan va umumiy hisobda ayollar soni erkaklardan kam, deb ko'rsatilgan. Shuningdek, Jizzax uyezdi volostlarining barchasida ham ro'yxatga olish ishlari to'liq olib borilmagani ham qayd etilgan[2].

O'zbekiston Milliy arxivida saqlanayotgan I-69 fond, 1-yig'ma jild, 64-ishda Jizzax uyezdining Ravot, Yangiqo'rg'on, Sangzor, O'smat, Savruq, Xatchamukur, Naqrut volostlari haqidagi ma'lumotlar kiritilgan. Unda aholining soni ko'rsatilmagan bo'lsa-da, aholining etnik tarkibi batafsil berilgan.

Vohada aholi xo'jalik hayoti xususiyatlaridan kelib chiqib yerlashganligini kuzatamiz. O'troq hayot kechirgan aholi shahar va qishloqlarga, ko'chmanchi hayot kechiruvchi aholi esa tog'li hududlarda yerlashgan. Yuqorida qayd etilganidek vohada o'zbek urug'laridan yuzlar eng ko'p sonli bo'lsa, keyingisi qirq urug'i

hisoblangan. Keyingi o'rinlarda boshqa o'zbek urug'lari joy olgan.

Yuz urug'ining tuyoqli, umar to'plari Ravot volostining Tog'mozor, Qambar, Sharob qishloqlarida, uyaz, solin, qirsadoq, qaropchi to'plari Yoyilma, So'loqli, Qirsadoq, Mulkalik qishloqlarida, solin, davlat, yobuchi, tuyoqli, qo'shtamg'ali to'plari Ravotlik, Qo'shbarmog, Sayxon, Quduqcha, Xasangaba, Qurasan, Dul-dil, Ko'lankali, Zargar, Toqali, Qarapchi, Xayravolik, Qo'shtamg'ali, Tuyoqli, Uray, Olomon qishloqlarida yerlashgan. Shuningdek, yuz urug'ining bolg'ali, xitoyyuzi, quruqqozon, tuyoqli to'plari Yangiqo'rg'on volostining Xonaqo-bolg'ali, Yuqori-bolg'ali, Qiziloq'rg'on, Zargar, Novqa, Sang'irbulog, Marjonbulog qishloqlarida yerlashgan. Yuz urug'ining uyas, qaropchi, qo'shtamg'ali to'plari Savruq volostining Pastki chayonli, Chayonli, Qaropchi, Sayfun ota, Moybulog, Qaranqul qishloqlarida yashagan. Sangzor volostidagi qishloqlarda ham asosan yuzlar yerlashgan. Xitoyyuzi, xojabacha, qo'shtamg'ali, changakli, uyas, shodmonto'pi, eshto'pi, tog'ayto'pi, qirsadoq, davlay, qaropchi to'plari Mog'ol-qishloq, Xojabacha, Uyazqishloq, Mullabuloq, Sho'rtepa, Bibioysa, Katta jumjum, Kichkina jumjum, Bekkeldi, Shovshoq, Sanglox, Baxmal-qishloq, Ilonchi, Uyluqma, Boyqo'ng'ir, Tanga topdi, Dang'ara, Qorabuloq, Paloxmon qishloqlariga yerlashgan. Xatchamukur volostining Qipchoqsu, Qozonli, Tutbulog, Qayrag'ochli, Sassi, Navkaroch, Qo'rg'oncho'l qishloqlarida yuz urug'ining tuyoqli, xitoyyuzi, tig'iri, uyas, solin, davlay to'plari yerlashgan. Eng ko'p yuz urug'i qishloqlari O'smat volostida joylashgan. O'smat volostining Ko'rbuloq, O'rta-qishloq, Jarbulog qishloqlarida changakli va uyas to'plari, Olomon, Uray, Oqtosh, Yumaloqbosh qishloqlarida tuyoqli, olomon, xitoyyuzi, yumaloqbosh to'plari yerlashgan. Mug'al, Chuvot, Govxona, Mirzaisog'i, Sho'rbuloq, Kalqishloq, Qoratosh, Sassiqli, Misirqishloq, Quduq, Jarariq, Do'smat, Yomonjar, Tegirmon, Qora-qursoq, Mullato'bi, Mamirboy, Sho'rbuloq, Bo'stonqul, Tangali, Uzunbulog, Maydabuloq, Xo'jamanzil, Qurmanzon qishloqlariga tuyoqli, uray, chuvot, yumaloqbosh, vaxtamg'ali, xitoyyuzi, changal, olomon, changakli, solin, uyas to'plari yerlashgan[1].

Qirq urug'i va uning to'plari – moltop, bekto'pi, nozli to'pi, tog'chura, sug'unboy, to'rvato'pi, uydamali, qorakursi, qoracha va qora qo'yilar Rovot volostining Ayritom, Nonsangin, Ardaxshon, Qurbaqali, Sho'rcha, Tutoq qishloqlariga yerlashgan. O'zbek volostining Qo'shbarmog, Sharilloq, Haramza, Qorasoy qishloqlarida qirq urug'ining kuyabosh, chumushli to'plari yashagan. Yangiqo'rg'on volostining Yangiqo'rg'on, Sarbozor, Moltop, Oymavut, Baxmalbulog, Gulqishloq, Qashqabuloq, Olmasuvon, Katta yarg'oq, Uzunbulog, Sug'unboy, Yuvoish, Gadoyqishloq, Cho'loq, Uzumbuloq, Zambar, Avliyo, Yang'ichoqli, Mullabuloq, Koriz, Kutal, Gumsoy, Xobdun ota, Chaqabuloq, Olmali, Saroybulog, Kichkina bulog qishloqlarida ham qirq urug'i to'plari yerlashgan. Savruq volostining Savruq, Olmasuvon, Bosh qora quduq, Ikkinchi qora quduq, Ravot, Soyliq, Uzunqishloq, Ingichka, O'gat, Arishli, Katta charvoq, Ustuxon, Omondara, G'ozg'on, Quvaqiya, So'luxli, Beshbulog, Qoraqiya, Sarimsoqli, Elomon qishloqlarida, Sangzor volostining Qirq-qishloq qishlog'ida, Xatchamukur volostining Mukur qishlog'ida ham qirq urug'i vakillari yashagan[1].

Turk urug'i asosan tog'li hududlarda yerlashgan. Eng ko'p turk qishloqlari Ravot volostining Ko'rupa, Uob (aholining yarmini tojiklar tashkil etadi), Quduqcha qishloqlarida, Xatchamukur volostining Turk qishlog'ida, O'smat volostining Turk, Balandqishloq, Lattaband, Barlos qishloqlarida, Zomin volostining Beshbulog qishlog'ida, Sangzor volostining Barlosqishloq, Naqrut volostining Rozmas qishloqlarida turk urug'i – barloslar va kaltatoylar yerlashgan[1].

Qang'li urug'i kam sonli bo'lib, Ravot volostining Qo'shtol, Laylakuya qishloqlarida, Yangiqo'rg'on volostining Qang'li, Qang'li-1, Qang'li-2, Sassi, Tutli, O'rtaqishloq, Kattayarg'oq qishloqlarida yerlashgan[1].

Turkman urug'ining bo'gajili, qonjig'ali, oytamg'ali to'plari naqrut volostini to'liq egallagan. O'rda, Naqrut, Garasha, Ilonli, Qorabdol, Sog'ishmon jamoalaridagi qishloqlarga yerlashgan. Xatchamukur volostining Jarbuloq va Qizilbuloq jamoalarida Turkman urug'ining taka va takayovmud to'plari yerlashgan. Savruq volostining Qilichmozor qishlog'ida oytamg'ali to'pi, Qoratosh, Qashqa qishloqlarida qiyqim to'pi, Kichi-chorvoq qishlog'ida oytamg'ali to'pi, Itburboy qishlog'ida sari-turkman to'pi yerlashgan[1].

Mang'it, saroy kabi kam sonli urug'lar ayrim qishloqlarda yerlashgan. Mang'itlar Savruq volostining Narvon qishlog'ida, Saroy urug'i Yangiqo'rg'on volostining Novqasaroy, Saroybuloq (keyinchalik bu yerga qirg urug'ining moltop to'pi yerlashgan. Qishloq nomi o'zgarmagan), O'smat volostining Saroy qishloqlariga yerlashgan[1].

Naymanlar Yangiqo'rg'on volostining Yangiqo'rg'on, Qizilqo'rg'on, Beshbola, Nayman, Qarang-qul, Zomin volostining Nayman qishloqlariga yerlashgan[1].

Qipchoq urug'i ham kam sonli bo'lib, O'zbek volostining Qipchoq qishlog'iga yerlashgan[1].

Jizzax vohasida shuningdek, qadimdan qardosh qirg'iz xalqi va fors-tojik xalqlari ham yashab kelgan. Mahalliy aholi ularni yashash manzillarini eroni, tojik qishloq kabi nomlar bilan atab kelgan. Qirg'izlar tog'-yaylovlarida ko'chmanchi hayot kechirgan bo'lsa, fors-tojiklar shaharlarga yerlashgan.

Vohada qirg'izlarning avay, xutika, manak, qutali, surinchak, chektamg'a, chopon urug'lari yashagan. Ushbu urug'lar Zomin volostining tog'li yerlariga, Sangzor volostining Shaybek, Toshkesgan, Jadik, Shildir, Galdraut, Qoramozor, Oqmulla, Guralash, Qorasu-qishloq, Ko'kjar qishloqlariga yerlashgan[1].

Baxrin urug'i Forish volostida, mitan va jaloyir urug'lari Sentob volostida, burkut urug'i Nurota tog'ining shimoliy etaklarida, kerait urug'i Savruq volostida yerlashgan[2].

Tojiklar Jizzax shahridan tashqari O'zbek volostining Saroylik, Uchtol, Oqqo'rg'onlik qishloqlarida, Sangzor

volostining Qorashaqshaq qishlog'ida, xalq orasida eroni deb ataluvchi guruh ham Jizzax shahridan tashqari O'zbek volostining Eroni qishlog'ida yashagan. Qishloqlarga tojiklar Jizzax va O'rtepa shaharlaridan ko'chib kelgan[1].

Jizzax Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olingach, vohada rus qishloqlari ham yuzaga kela boshladi. Arxiv hujjatlari va statistik ma'lumotlarda belorus, ukrain xalqlari ham ummiy rus millati sifatida berilgan. Rus qishloqlari va mahallalari dastlab Jizzax shahri va temiryo'l stansiyalari atroflarida tashkil etilgan[2]. Arxiv hujjatlarida Jizzax atrofida 70 xo'jalikdan va 897 nafar aholidan iborat qishloq tashkil etilganligi, Tolmachevo fermer xo'jaligi tuzilganligi qayd etilgan[12]. Jizzax vohasiga, umuman Jumhuriyatimizning boshqa tumanlariga keying davrlarda rus xalqining ko'chirilishi, rus qishloqlarining tashkil etilishi soni oshib bordi. Ruslar bilan birgalikda arman millatiga mansub xalqlar ham kirib keldi.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, mazkur davr vohaning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotida muhim ahamiyat kasb etdi. Avvalo, uzoq vaqtlar davomida Turkiston o'lkasi bo'ylab ko'chib yurgan chorvador aholining vohada o'troqlashish jarayoni yakunlandi. Aholining o'troqlashishi jarayonida yangi qishloqlar, ovullar, aholi yashash maskanlari vujudga keldi. Rossiya imperiyasi tomonidan vohaning bir qizmi bo'lgan Mirzacho'l – Murzarabot (Голодной стери)ni o'zlashtirish ishlari boshlanishi bilan nafaqat rus xalqining, balki mahalliy aholining ham migratsiyasi sodir bo'ldi. Cho'l hududida mahalliy aholi qishloqlari tashkil etilib, ular yerlashgan urug'lar nomi bilan nomlandi. Ovro'pa xalqlari ko'chib kelishi natijasida aholining etnik tarkibi ham boyidi. Shaharlarda, temir yo'l stansiyalari yaqinida rus qishloqlari tashkil etildi. Rus va boshqa ovro'palik xalqlarning ko'chib kelishi voha aholisining ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy hayotiga o'z ta'sirini ko'rsatdi.

Ushbu davr voha aholisini etnik tarkibi, yerlashish geografiyasini tadqiq etishda arxiv manbalarini, aholini ro'yxatga olish kitoblarini hamda rus harbiy-etnograflarini ma'lumotlarini taqqoslash, chuqur tahlil qilish, qolaversa dala-etnografik so'rovnomalarni o'tkazish orqali o'rganish maqsadga muvofiq bo'ladi. Zero, ular o'rtasidagi tafovutlar, noaniqliklar va tahminlar talaygina.

ADABIYOTLAR

1. Фонд И-69. Опись 1. дело 64. Гос.Ар.ПУз. ст. 44-52
2. Материалы Всероссийских переписей 1920 года. Перепись населения в Туркестанской Республике. Часть 1. Поселенные итоги. Выпуск 4. Поселенные итоги Самаркандской области., Ташкент. Издания ЦСУ Туркестанской Республики., 1926. ст. 1-17
3. A.Bozorboyev. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Jizzax uyezdi aholisi: statistic va arxiv manbalarining qiyosiy tahlili // Ilmiy-tahliliy axborot. 2015. 4-son. 21-24 betlar
4. Вирский М. Справочная книжка Самаркандской области на 1894 год. Выпуск 2, Самарканд 1894. Ст. 300
5. Зарубин И.И. Население Самаркандской области. Его численность, этнографический состав и территориальное распределение (по материалам сельско-хозяйственной переписи 1917 г., дополненной другими источниками). Л., 1926. Ст. 7-8
6. Фонд И-21. Опись 1. Дело 300. Нац. Ар.ПУз.
7. Фонд И-21. Опись 1. Дело 301. Нац. Ар.ПУз.
8. Фонд И-21. Опись 1. Дело 303. Нац. Ар.ПУз.
9. Фонд И-21. Опись 1. Дело 304. Нац. Ар.ПУз.
10. Фонд И-21. Опись 1. Дело 306. Нац. Ар.ПУз.
11. Фонд И-1. Опись 16. Дело 564. Нац.Ар.ПУз. ст. 130-155
12. Фонд И-1. Опись 16. Дело 4. Нац.Ар.ПУз. ст. 1-9